

Ala (démon) - ženská mytologická bytosť zaznamenaná v bulharskom, macedónskom a srbskom folklóre; Ala je považovaná za démona nepriaznivých poveternostných podmienok, ktorého hlavným cieľom je zahnať krupobitie v smere do polí smere polí, viníc, ovocných sádov alebo zničiť úrodu a svoju korisť zobrať preč; je extrémne žravá, obzvlášť rada je deti, ale jej žravosť nie je obmedzená na Zem; predpokladá sa, že sa občas snaží požrať Slnko či Mesiak, čo spôsobuje zatmenie, a že by to znamenalo *koniec sveta*, ak by sa jej to podarilo; keď sa ľudia stretnú s Alou, ich psychické či fyzické zdravie, alebo dokonca život, sú v nebezpečenstve; avšak jej priazeň možno získať rešpektom a dôverou; byť v dobrom vzťahu s Alou je veľmi prospešné, pretože ona robí svojich obľúbencov bohatými a chráni ich životy v ťažkých časoch; vzhľad Aly je rôzny a často nejasne popísaný v folklóre; môže vyzeráť ako čierny vietor, gigantický tvor nejasnej formy, s obrovskými ústami obrovský ľudskými ústami, alebo ako hadia prišera, ženský drak, alebo *krkavec*; môže tiež na seba brať rôzne ľudské a zvieracie podoby; predpokladá sa, že rozmanitosť vyplýva zo syntézy slovanských démonov zlého počasia; v rozprávkach sa poľudštená Ala podobá ruskej *Ježibabe* a *Babe Jage*; na rozdiel od nich žije v oblakoch, alebo v jazere, na jar, skrytá na odľahlom mieste, v lese, nehostinných horách, jaskyniach alebo na gigantickom strome; aj keď je obvykle nepriateľská voči ľuďom, má mocných nepriateľov, akými sú draky; v kresťanských príbehoch berie na seba podobu draka sv. *Eliáš*, v niektorých prípadoch bojuje spolu svätec a drak spoločne; ako náhle st. *Eliáš* uvidí Alu, že privolá drakov, aby ho vzali na seba mi, nech ich vezme na palubu svojho vozidla alebo zväzky je k nemu, zapriahne ich do svojho vozu a oni spoločne striľajú na Alu bleskami, ktorých sa bojí; nepriateľmi Aly sú aj orly, ktoré ju ženú preč z polí a tým jej bránia zahnať mraky s krupobitím nad jej hlavou; hlavným nepriateľom Ala je však drak; je schopný ju poraziť a eliminovať jej škodlivé účinky; draci sú teda vnímané ako strážcovia polí a úrody, ako ochrancovia proti zlému počasiu; keď Ala hrozí krupobitím z mrakov, drak vyjde bojovať s ňou a odoženie ju preč; jeho hlavnou zbraňou je blesk; ak drak nájde Alu v dutom strome, môže ju zničiť spálením stromu; zatiaľ čo niektoré mytologické bytosti sú spoločné pre všetky slovanské etnické skupiny, Ala je výhradnou záležitosťou bulharského, macedónskeho a srbského folklóre; v bulharskej tradícii bitka medzi Alou a drakom (alebo orlom) bola interpretovaná ako bitka medzi dobrom (drak alebo orol) a zlom (Ala); pozri *slovanskí démoni vetra*

[https://en.wikipedia.org/wiki/Ala_\(demon\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Ala_(demon))

*à **la** - franc. – „ako, podobne“

*à **la garconne/al garso** - z franc. *garconne* – „chlapec“; sukňa z 20.rokov 20.st. s dĺžkou po kolená; pozri *móda, garçonka*

*à **la nazareno** - franc.; *alla nazareno*

*à **la polonaise**/polonéz - z franc. *à la* – „na“; *polonais/polone* – „poľský“; tiež *la polonéz*, *polonéz*

-tradične sa pod polonézom myslí *krinolína* so všívanými šnúrami na nadvihovanie a nariasenie hornej sukne

www: názov *polonez* alebo *polonese* pochádza zrejme z poľských štýlov; či odkazovali na strih alebo riasenie kožušiny na jednu stranu, nie je jasné; táto poľská móda má svoj pôvod v tureckom kostýme; niektoré zdroje definujú odev *la polonéz* ako rovnaký á *la anglaise/agle*, ale so šnúrami, ktorými sa sukňa vyhrnovala na dvoch miestach v zadnej časti; datujú ho do začiatku 17.st.; Ribeiro opisuje *polonéz* ako „strih v štyroch častiach, dva vpredu a dva vzadu, v ktorom vzniknutú trojuholníkovú medzeru vyplňa falošná vesta; existovali rôzne variácie *polonézu*, talianska, írsky, francúzska; v 1780 bol typom *polonézu* hodvábný plášť á *la circassienne* zdobený na *osmanský* spôsob pruhovanými vzormi, orientálnymi strapcami alebo kožušinou; populárny bol *polonéz* známy ako *Dolly Varden*, podľa hrdinky Dickensonovho románu „*Barnaby Rudge*“, ktorý vyšiel roku 1780; *polonéz* sa uplatňoval po celé 19.st., často preto, lebo ho oživovali sympatie k *Poliakom* bojujúcim za slobodu; ďalšie návrat štýlu prišiel okolo r. 1910; 1914 sa objavuje francúzsky módný návrh „*redingote polonez*“ (pozri *redingot*); každý módný návrhár reagoval na *polonéz* individuálne; po 1.sv.vojne sa prestal bežne objavovať, hoci termín *polonéz* používali módni návrhári v rokoch 1930-1950 pre akúkoľvek formu riasenej látky okolo sukne

Francúzsky plášť à la Polonoise

***á la Spenzer** - vrchný *kabátik* dopĺňujúci ľahké *empírové* šaty; názov podľa anglického lorda Spenzera; pozri *móda*

al - all

al seco - all seco

alabaster - z gréc. αλαβάστρος/alabastros; ἀλάβαστος/alabastos; tiež lat. alabastris; neskorší termín alabastos používaný pre vázy vyrobené z alabastru; výraz alabaster môže byť odvodený od starobylého egyptského slova labaste (loď kráľovnej Bast); tradičný výklad odvodzuje meno od egyptského mesta Alabastron

www: sú dva druhy alabastru; prvý je sadrovec, zložením síran vápenatý, s tvrdosťou 1,5 Mohsovej stupnice tvrdosti; druhý je vápenec s tvrdosťou 3; vápencový alabaster je nielen tvrdší, ale ide o uhličitan, ktorý pri styku s kyselinou hydrochlórovou reaguje, zatiaľ čo sadrovec zostáva prakticky nezmenený

www: podobne ako všetky ostatné formy sadrovca, aj *alabaster* vzniká zrážaním a vyparovaním morskej vody; *sadrovec* je dostatočne mäkký, aby sa dal škriabať nechťom, ľahko sa láme, špiní a zvetráva; nakoľko je dostatočne mäkký, slúžil často na vyrezávanie foriem pre odlievanie dekoratívnych predmetov; v staroveku slúžil na výrobu *alabastronov*; čierny sadrovec je zriedkavá forma, ktorá sa vyskytuje iba v troch žilách na svete, v Oklahome, Taliansku a Číne

www: v Egypte sa alabaster nachádza na dvoch miestach; niekoľko míľ za *Údolím kráľov* v *Luxore* (staroveké *Téby*) a v oblasti Malawi; niektoré továrne na spracovanie alabastru v Luxore a Aswan uprednostňujú materiál z Malawi, lebo môžu používať kamióny pre dopravu a cesta do oblasti za *Údolím kráľov* nie je dosť dobrá pre nákladné automobily na prepravu kameňa, takže aj naďalej musia používať konské a oslie povozy; avšak každá alabastrová žila má svoju vlastnú

jedinečnú farbu a vlastnosti dané zmesou materiálov, ktorá chráni v hĺbke alabastrový materiál pred inými vonkajšími činiteľmi

-sadrovec je mäkká priesvitná alebo slabo zafarbená hornina; používaný na sochárske práce (pozri interiérové sochárstvo), alebo vyrezávanie predmetov: egyptské kanopy s potravou do hrobu, dlážka Údolného chrámu pyramídového komplexu faraóna Cheopsa, sumerské (pozri pečať valčeková) a antické drobné predmety (pozri *alabastron*); ; alabaster narezaný na tenké pláty je priesvitný a dá sa použiť pre malé okná; na tento účel sa alabaster používal v stredovekých kostoloch, najmä v *Taliansku*, v ranokresťanských, byzantských a mozarabských záveroch okien (*transenách*); renesancii a baroku po vynájdení *porcelánu* jeho význam, ako materiálu pre drobné ozdobné predmety, upadol; opätovne ocenený až v *klasicizme*, kde ho využívalo sochárstvo; zastaraný knižný názov pre alabaster je úbeľ

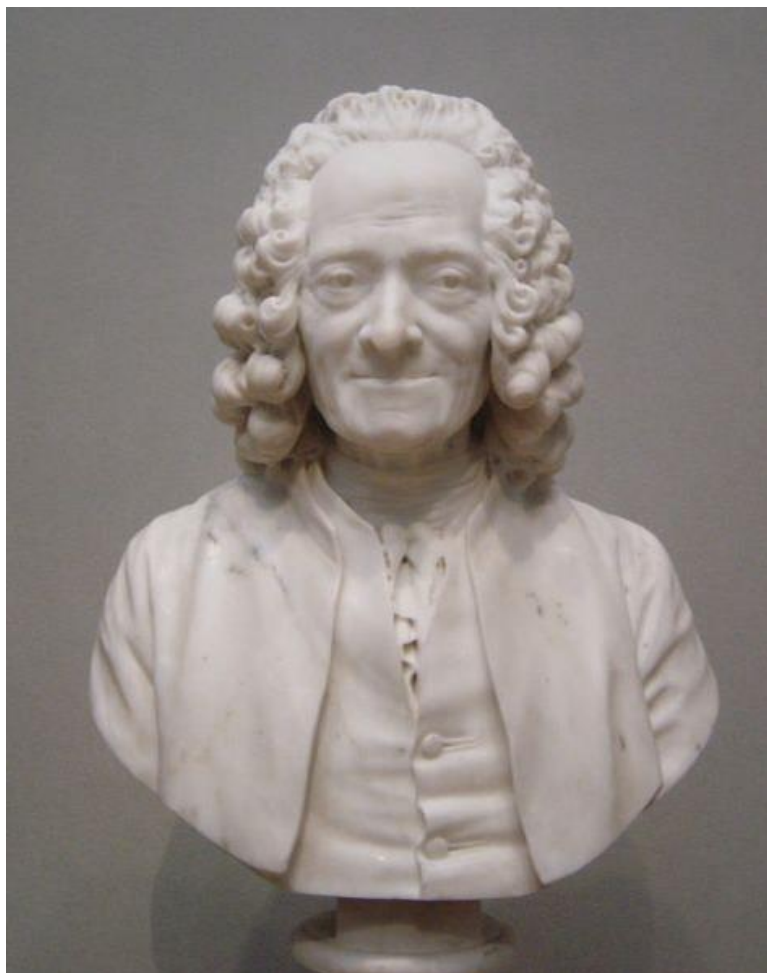
Alabastrový pohár na parfum z Tutamchamonovej hrobky (1332-1323 pr.Kr.)

Alabastrová pohrebná soška (Jemen, 1.st.pr.Kr.)

Majster z Rimini/Majster frankfurtského Ukrižovania: Tri Márie (alabaster, 1430)

J. A. Houdon: Voltaire (alabaster, 1781)

P. Strudel: Nanebovzatie Panny Márie (alabastrový hautferiéf, 17.-18.st.)

alabaster orientálny - „orientálny alabaster“ je nesprávne pomenovanie *mramoru*, zložením uhličitanu vápenného; skutočný sadrovec (alabaster) je chemicky síran vápenatý; ak je sadrovec určený na drobné, čisto ručné výrobky (*alabastrony* atď.), orientálny alabaster, ktorý je oveľa ťažší, dnes slúži iba pre výrobky strojové; tento materiál čo používali starí Egypťania na výrobu *sarkofágov*, *kanop*, obkladov hrobiek, na stropy a steny chrámov, väčšie vázy a obetné nádoby

Kanopy v podobe hláv z orientálneho alabastru

alabastron - gréc. ἀλάβαστρον/alabastron

-pôvodne egyptská, neskoršie grécka toaletná nádobka guľového alebo valcového tvaru so zaobleným dnom a úzkym krátkym hrdlom s ploškou na rozotieranie oleja alebo parfumu; vyrábaná z *alabastru*, *skla* alebo *kovu*

www: druh keramiky používanej v *antike* pre držanie oleja, najmä parfumu alebo masážneho oleja; vznikol okolo 1100 pr.Kr. v starovekom Egypte ako nádobka vyrezávaná z *alabastru*; odtiaľ názov šírila cez staroveké Grécko do iných častí klasického sveta; väčšina alabastronov má úzke telo so zaobleným koncom, úzky krk a široká, roztvorené ústie; často boli bez úch, ale niektoré typy boli vybavené uchami, do ktorých boli dierované otvory; reťazce sa potom dali cez tieto otvory pre jednoduchú mobilitu; konštrukcia prvého egyptského alabastronu bola inšpirovaná *palmetou* so stĺpovitým tvarom; neskoršie typy boli vyrobené zo skla a zdobené rôznymi vzormi, ako sú mušle, *festony* alebo abstraktné vzory z krúžkov alebo zalamovaných vlnoviek; v 7.st.pr.Kr. sa alabastron rozšíril do Grécka a stal sa dôležitým prvkom starogréckej keramiky (pozri *antická keramika*); existovali tri typy gréckeho alabastronu: prvý (základný) korintský mal baňatý tvar 3-4 palce vysoký (t.j. 76-100mm); tento populárny vzhľad sa objavuje po celom Grécku; druhý typ tvorili alabastrony dlhé a špicaté, ktoré sa objavujú vo východnom Grécku, v etruskej a italicko-korintskej keramike; boli dlhé 4-8 palca (10-20cm), mali dlhé zaoblenú základňu a oká; alabastrony sa objavili v mnohých ďalších mestách starovekého sveta, najmä v Asýrii, Sýrii a Palestíne (pozri *Kristus na večeri u farizeja Šimona/Žena hriešnica*); všetky boli pravdepodobne inšpirované alebo importované z Grécka; grécki remeselníci robili alabastrony aj z iných materiálov ako bol sadrovec; vyrábali bohato zdobené strieborné nádoby, dlhé a úzke, vysoké 12-16cm; dekór zvyčajne tvorili štyri horizontálne pásma okolo tela nádoby

-v súvislosti s heslom *miro*: *miro* je ruský ekvivalent slova *krizma*; na jeho uchovávanie sa v pravoslávnej cirkvi používa nádobka alabastron; zvyčajne má podobu banky s dlhým a úzkym hrdlom bez úchytiak; *miro* má aj ďalší význam a znamená posvätnú tekutinu vyvierajúca napr. z *ikony* alebo *acheiropoetu*

Antické alabastrony

Alabastron pravoslávneho rítu (expozičia cárskeho patriarchu v moskovskom Kremli)

alabastrová bieloba - *bieloba alabastrová/bieloba brilantná/lenzin*

alabastrová sadra - *sadra alabastrová*

alae/ale - pl.; z lat. ala – „kridlo“; postranné priestory *rímskeho domu* otvorené do *átria*

Alah - arab. الله, الل – Alláh; spoluhlásky -ll- v slove *Alláh* majú v arabčine špeciálne zafarbenú výslovnosť, ktorá sa nachádza len v tomto slove; podľa tradičnej interpretácie slovo alláh vzniklo spojením určitého člena al- (ال) so slovom iláh (إله) alebo (إلا) s významom boh, božstvo; vzhľadom na monoteistický charakter zmyslu nemá slovo alláh plurál ani gramatický rod

– „Slovo Božie/Allah“ - arab. : الله

www: meno Alah v ostatných jazykoch

bengálsky : আল্লাহ / Allah

bosniansky : Alah

čínsky : 阿拉 / Ala; 安拉 / Ānlā; 真主 / Zhēnzhǔ (sémantické preklad); 胡大 / Huda (Khoda, z jazyka perzského)

čeština a slovenčina: Alah

gréčtina: Ἀλλάχ / Allah, Θεός / Theós (Boh)

hebrejčina : אללה / Allah

hindčina : अल्लाह / Alah

malajčina: ٱللَّهُ / Alālah

japončina: アラー / ARA; アッラー / Arra; アッラーフ / Arrāfu

maltézčina: Alla

korejčina: 알라 / Alla

poľština: Alah; archaicky Allah

ruština, ukrajinčina, bulharčina: Аллах / Allah; Allah

srbčina, bieloruština, macedónčina: Аллах / Alach; Alah

španielčina, portugalčina: Ala

thajčina: ٱللَّهُ / Anlāw

pandžábčina (jazyk Gurmukhi): ਅਲਾਹ / Alah; archaický tvar ਅਲਹੁ (v sikhskej biblii)

urdčina: الله / Allah

www: príbuzenský vzťah k menu Allah existuje v semitských jazykoch, vrátane hebrejčiny a aramejčiny; biblická hebrejčina používa množné číslo (ale funkciou jednotné číslo) *Elohim* (hebr. אֱלֹהִים), ktorého aramejská podoba je Elah (ܐܠܗ); v biblickej aramejčine „Alâhâ“ (ܐܠܗܐ); v sýrčine slovo „Alâhâ“, používané sýrskou cirkvou, má jednoducho význam „boh“; v jazyku panžáb (ਅਲਹੁ) sa slovo Aláh objavuje 37 krát

www: je všeobecne prijímané, že hebrejčina a arabčina ako dva úzko spojené semitské jazyky, ktoré majú pre meno svojho boha spoločný koreň slova ʾilāh; biblický Elohim je rovnakého pôvodu ako hebrejský Eloah v Knihe Jobovej; obidva výrazy znamenajú „(na) Boha“ alebo Boh alebo bohovia, ako je tomu v prípade Elohim s koreňom slova El („Silný“); prípadne sa odvodzuje od ugaritského slova elek, boha predabrahámovskej tradície starovekého Blízkeho východu

www: slovo Allah, používané v pôvodne pohanskej Mekke, odkazuje na stvoriteľské božstvo, prípadne najvyššie božstvo predislamskej Arábie; pojmy spojené so slovom alah ako božstvom, s líšia podľa rôznych náboženských tradícií; v predislamských časoch nie je Alah jediným božstvom, ale spája sa s predstavou Alahových spoločníkov, synov a dcér, ktorí boli odstránení v rámci procesu islamizácie; meno Allah je najvyššie božie meno a „all-“ komplexné božie meno; arabskí kresťania dnes používajú termín „Alah al-ʾAb“ (الله الأب) – „Boh Otec“ na rozlíšenie ich použitia od mena Allah v moslimskom zvyku

www: arabské slovo الله/allāh, označujúce Boha, používajú Arabi všetkých vierovyznaní na označenie najvyššej božskej bytosti; má špecifický význam v hlavných monoteistických náboženstvách (judaizmus, kresťanstvo a predovšetkým islam), kde označuje jediného Boha islamu, stvoriteľa vesmíru, toho, ktorý určuje beh všetkého života

www: podľa islamu podrobenie sa vôli Allaha predstavujú oporný bod viery; Allah je jedinečný (Wahid), vo svojej podstate jeden (ʾAhad), milosrdný (ar-Rahman) a všemohúci; jeho odkaz, názvy a rôzne činnosti v prospech stvorenia sú neprístupným tajomstvom; v islamskej tradícii existuje 99 božích mien (al-ʾAsma ʾal-Husnī; literárny význam: „Najlepšie mená“); medzi nimi najznámejšie a najčastejšie používané je ar-Rahman – „Milosrdný“ a al-Rahim – „Súcitný“; väčšina moslimov používa neprekladaný arabský výraz ʾInša ʾAlah/inšalāh (vo význame – „Ak dá Boh“), ktorý s vzťahuje k budúcnosti a budúcim udalostiam; zvolanie Bismi-llāh (vo význame – „V mene Boha“) má vzbudzovať intuitívnu zbožnosť; existujú určité vety na chválu Boha, ktoré

zvýhodňujú moslimov: Subhan-Alláh („Svätý byť Bohu“), Alhamdulillah („Chvála Bohu“), La ilaha illa-lláh („Nie je božstvá okrem Boha“) a Alláhu Akbar („Boh je veľký“), oddané spomínanie na činy Boha (Zikr); súfická prax realizuje opakovanie mena Allah, rozjímanie o mene pri kontrole dychu počas vyslovovaní mena Allah (porovnaj výslovnosť mena *Jahve* v *tetragramu* JHVH); niektorí učenici sa domnievajú že Mohamed použil termín Allah pre definovanie rozdielov medzi pohanskými Arabmi, Židmi a kresťanmi, aby vytvoril základ pre pochopenie názvu pre Boha; v predislamskej tradícii Arabi verili v silný, neúprosný a necitlivý osud, nad ktorým nemal človek žiadnu kontrolu; islam túto predstavu nahradil personifikovaným silného, všemocného ale milosrdného božstvom; podľa Francisa Edwardsa Petersa Korán tvrdí, moslimovia veria a historici potvrdzujú, že Mohamed a jeho nasledovníci uctievali rovnakého boha ako Židia (súra 29:46); Allah je ten istý Boh Stvoriteľ, ktorému sa zaviazal poslušnosťou *Abraham*; Peters uvádza, že *Korán* predstavuje veriacemu silnejšie a vzdialenejšie božstvo, ako bol starozákonný *Jahve*, ktorý svoju pozornosť a lásku venoval iba Izraelitom

www: *aramské* slovo pre boha v jazyku sýrskych kresťanov je Elah alebo Alaha; arabské abrahámske náboženstvá, vrátane kresťanov a Židov používajú slovo Alah vo význame Boh; arabskí kresťania dodnes nemajú iné slovo pre Boha ako Alah; aj arabskí kresťania pochádzajúci z Malt, ktorých populácia je takmer rímskokatolícka, používajú pre Boha slovo Alla; arabskí kresťania používajú termíny Alah al-ʿab (الله الأب) – „Boh Otec“, Alah al-ibn (الله الابن) – „Boh Syn“ a výraz Boh ar-RUH al-Quds (الله الروح القدس) – „Boh Duch Svätý“; arabskí kresťania (pozri *Koptovia*) používali dve formy zariekavania, ktoré sa objavujú v ich prvých textoch; už pred 8.st. prijali moslimskú výrok Bismi-llah („V mene Boha všemohúceho“) a tiež výrok Trinitized Bismi-llah („V mene Otca i Syna i Ducha Svätého“), aby boli prijateľnejšie pre moslimov; podľa Marshalla Hodgsona sa zdá, že v predislamskej dobe (pred 7.st.) niektorí arabskí kresťania vykonávali púť ku *Kaabe*, vtedy k pohanskému chrámu, a uctievali tam Alaha ako Boha Stvoriteľa

Biedermann v súvislosti s heslom Abrahám: ako prorok uctievaný aj v *Koráne*; podľa islamskej tradície Abraháma mal zavraždiť kráľ *Nimród*, ktorého proroctvo varovalo pred narodením dieťaťa múdrejšieho nad bohov a kráľov; Abraháma splodil anjel *Džibríl* (*Gabriel*) a matka ho pätnásť rokov skrývala v jaskyni, kde ho živili prsty Alahove; z nich dostával mlieko, vodu, datľovú štavu a kýšku, až kým nedosiahol vek, keď mohol opustiť jaskyňu a spoznať Stvoriteľa; tematicky podobná legenda sa vyskytuje medzi židovskými povestami (Micha Josef Berdyczewski, 1921); pozri *Kaaba*

-v *islamskom umení*, ktoré dôsledne zakazovalo zobrazenie boha, nesmel byť zobrazený figurálne, rovnako ako jeho prorok *Mohamed* (pozri *obrazový spor*); pozri *islam*, *korán*, *kismet*, *basimala*, *mazáry*, *symboly číselné*: 9; *ruženec*

www: slovo Alláh sa často objavuje v rôznej kaligrafickej podobe:

Alah v histórii - www: *Alaha* (v predislamskej tradícii najvyššie božstvo medzi ďalšími inými) uctievali púštni beduíni Arábie veľa tisícročí pred narodením *Mohameda*; spájali ho s *mesiacom*; ako dôvod sa uvádza biedny kočovný život obyvateľov uprostred neúrodnej púšte, ktorých živobytie záviselo od pasenia a chovu dobytká, nájazdov a olupovania iných kmeňov alebo karaván; beduíni žili v neprestajnom kolobehu lúpeží a pomsty; divoká arabská vendeta sa stala pilierom beduínskej spoločnosti; pre dennú páľavu sa väčšina ciest konala v noci pod svetom mesiaca a hviezd; pôsobivý východ mesiaca bol vstupom kráľa na nočné nebo; to vysvetľuje, prečo boli beduínski Arabi tak dôverne prepojení s mesiacom a jeho fázami; mesiac doslovne riadil ich život, obstarával ich živobytie; svoj primitívny kalendár zakladali na pohyboch mesiaca; ich najvyšším božstvom bol *Allah Taala* – „najvyšší boh“; podľa Phillipa K. Hitti uctievanie mesiaca bolo typické pre pastierske spoločnosti a slnka pre poľnohospodárske spoločnosti; keď Mohamed vnútil *islam* púštnym arabským domorodcom, aj naďalej praktikovali svoje náboženstvo a naďalej sa riadili mesiacom; dokonca aj dnes zisťujeme, že v islame silne dominuje beduínska posadnutosť mesiacom; islam je s mesiacom dôverne spojený; všetky jeho rituály sú založené na pozorovaní mesiaca alebo kalendára, bez toho, že islam tvrdí, že zavrhuje modloslužbu či pohanstvo; islam je

stále symbolizovaný mesiacom, zvlášť v jeho podobe polmesiaca; tento symbol, niekedy s hviezdou, vidieť na špici akejkoľvek mešity, na zástavách niektorých islamských štátov; historici sú presvedčení že arabský Alah pochádzal zo *Sýrie*; *Aramejci* obývali Sýriu okolo 1300pr.Kr. a uctievali niekoľko božstiev, medzi nimi bol najdôležitejší *Hadad*, boh nebies *Alaha* a bohyňa *Atargatis*; *Sýrčania* prevzali *Alaha* (vo forme nejakého zobrazenia) od *Sumerov*; pre *Sumerov* bol Alah mužským bohom, najvyšším bohom *panteónu*, ktorý mal tri dcéry, *Allat*, *Uzza* a *Manat*; *Natabejci*, potomkovia Abrahámovho prvorodeného *Izmaela* (ktorého mu porodila otrokyňa Hagar) pravdepodobne uctievali *Alaha* aj pod inými menami, ako napr. *Elh*, *Alh*; okrem *Alaha* priniesli *Natbejci* do *Sýrie* aj kult *Hubala*, veľké mužské božstvo; *Hubal* bol najväčšou modlou v *Kaabe* a jej okolí; masívna socha *Hubala* bola vyrobená z červeného agnátu v tvare muža s odlomenou pravou rukou; *Kurajšovci* dostali *Hubala* v tejto podobe od *Chuzaimu ibn Mudrikah*, obyvateľa *Mekky*, ktorý ju doniesol zo *Sýrie*; neskôršie mu *Kurajšovci* urobili ruku zo zlata; *Hubal* stál aj pred *Kaabou*; pohanskí *Kurajšovci* pokladali *Kaabu* za jeho vlastníctvo; mnohí historici sú presvedčení, že *Hubal* v *Kaabe* fyzicky predstavoval *Alaha*; vo svojej mladosti *Mohamed* pomáhal s rituálnymi prípravami, ktoré sa konali pre slávnostnú inštaláciu *Hubala* v *Kaabe*; *Mohamedov* životopisec a katolícky konvertita na islam, *Martin Lings*, súhlasí s tým, že *Hubal* pochádzal zo *Sýrie*; arabskí historici tvrdia, že *Hubal* bol v skutočnosti dávnou podobou *Alaha*; meno *Hubal* sa odvodzuje zo semitského slova *Hu* – „On“ alebo „On je“ s príponou *El*, čo je samozrejme ďalšie z *Alahových* mien (pozri *El*); zbožštené meno *Hubala* s slávnostne vzývalo *Kurajšovcami* počas vojnového pokriku; postupne sa poňatie *Alaha* (Boha) rozšírilo po celej *Arábii*; v južnej *Arábii* sa našiel nápis s menom *Allah*, v nápise zo *Sajfy* je *Alah* označený ako *Halah*; všetko toto sa udialo päť storočí pred islamom; *Arabi* zvykli vzývať *Alaha* počas veľkého nebezpečenstva; takto sa všemocný *Alah* stal postupne najvyšším kmeňovým božstvom; ďalšie mená, pod ktorými bol *Alah* označovaný sú *babylonský* a *asýrsky* *Ilu*, *hebrejský* *Elohim* a *Ilah* zo *strednej Arábie*; ďalším menom *Alaha* bol *mínojský* *Wadd*; v jeho podobe mal *Alah* tri dcéry; podľa ďalšej verzie, ktorá pochádza z *Hadramautu* v južnej *Arábii*, bol *Alah* totožný s bohom mesiaca *Sin*; *Alaha* uctievali aj v starobyľom juhoarabskom meste *Sába*, kde vládla *kráľovná zo Saby* pod menom *Bilqis*; v *Koráne* na ňu nachádzame odkaz v súde 27, kde sa toto biblické mesto volá *Šeba* a *kráľovná Bilqis* jednoducho ako *kráľovná Šeba*; *sabejské náboženstvo* bolo založené na planetárnom astrálnom systéme, v ktorom dominoval kult mesiaca; samozrejme *Sabejci* uctievali *Alaha* ako boha mesiaca; na rozdiel od pohanských *Arabov* nemali jasnú predstavu o svojom *Alahovi* a pokladali ho za beztváré mužské božstvo s najvyššou mocou; podľa *Benjamína Walkera* sa toto tieňové nepostihnuteľné božstvo *Alah* nezobrazovala žiadnym obrazom, ani sa netešilo ľudovému kultovému zbožňovaniu na rozdiel od menších bohov a bohýň; aby ho odlíšili od ostatných bohov, dali mu titul *Allah Taala* – „Boh Najvyšší“; okrem *Alaha* a iných bohov uctievali *Natabejci* aj dvoch iných bohov, pravdepodobne menších ako *Alah*, konkrétne *ar-Rahmana* a *ar-Rahima*; *Korán* napodiv uchováva mená týchto dvoch pohanských božstiev, hoci vyhlasuje, že tieto mená patria *Alahovi*; úplne prvá súra *Koránu* uvádza tie dve mená už na začiatku; v súde 19 prevládajú mená týchto oboch božstiev; podľa *Hittiho* pohanskí *Natabejci* najprv zaviedli kult *ar-Rahmana* a *ar-Rahima* pravdepodobne z južnej *Sýrie*; neskôršie si tieto dve mená pohanských bohov našli svoje miesto v *panteónoch* juhoarabských chrámov; *Mohamedov* konkurent, *Maslama* (alebo *Musaylima*) kázal v mene *ar-Rahmana*, juhoarabského *Alaha*; toto by mohol byť dôvod, prečo *Mohamed* neskôr opustil *ar-Rahmana* a prijal *Alaha* mekkských pohanov ako svojho jediného Boha; podľa arabských historikov, *Petra* (severná *Arábia*, blízko *Sýrie*, domova *Nabatejcov*) mala istý druh *Kaaby* s bohom *Dušarom*, uctievaným vo forme čierneho pravouhlého kameňa, ako najvyššie božstvo *panteónu*; islam tvrdí, že *Mojžiš* uctieval toho istého *Alaha* ako *moslimovia*; ak má *Korán* pravdu, potom by bola logika jednoduchá: *Jehovah* = *Allah*; podľa historických záznamov bol *Jehovah* púštnym *Alahom*, jednoduchým a prísny; býval v stane (pozri *stan stretávania*); *Židia* pripúšťali že *Jehovah* je *ich Pán*, *hebrejský Alah*, vyhýbali sa akejkoľvek zmienke o ňom; *Jehovah* takisto znamená – „Veľký a hrozný“; to je dôvod, prečo sa *Židia* vyhýbajú zmienke o jeho mene; namiesto toho určité postavenie boha *Jehovah* zaujíma *Rabb* – „Pán“; takže podľa *Koránu* ak je *Jehovah* *Alahom*, potom musí byť strašným *Alahom* (bohom) *Židov*; čo sa týka *židovského Rabb*, *Mohamed* mal tiež svoju verziu, podľa ktorej jeho boh je takisto známy ako *ar-Rab* - *Pán*, *Udržievateľ*, *Najvyšší*: „*Allah* je môj *Pán* a váš *Pán*“ (súra 3:51); „*Náš Pán* (*Rabb*) je *Pán* (*Rabb*) nebies a zeme“ (súra 18:14); *beduínski Arabi* sa hlavne starali o mesačného *Alaha*, svoje najvyššie božstvo, a jeho dcéry *Allat*, *Uzza* a *Manat*; mesiacu pripisovali vitalitu, silu, moc a všetko, čo sa týka mužnosti; okrem lunárneho boha *Alaha* *beduíni* takisto uctievali solárne božstvo, ktorým bol *Baal*, ktorého uctievali ako modlu aj *Sýrčania* a *Feničania*; predpokladá sa, že *Baal* bol uctievaný za proroka *Eliáša*; *Egyptania* prijali *Baala* za svojho *Pána* (alebo *slnečného Alaha*); *Baal* tu bol predstavovaný ako muž so špicatou bradou

a rohatou prilbou; bol bohom vojny, neba, búrky, plodnosti a dobrej žatvy; v Koráne sa nachádza zmienka o Baalovi, keď prorok Eliáš napomínal svoj ľud k uctievaniu Baala (slnečného Alaha / slnečného boha) na miesto mesačného Alaha, najlepšieho zo stvoriteľov; v protirečivej verzii slnečného boha je bohyňa *Šams*; Mohamed očividne uprednostňoval *Šams* pred Baalom, egyptským slnečným božstvom; Mohamedov odpor k slnečnému Alahovi, Baalovi bol v tom, že slnko, ktoré je hlavným zdrojom poľnohospodárskej činnosti, by prijala poľnohospodárska spoločnosť; Mohamed patril k pastierskej spoločnosti, o poľnohospodárstvo sa nestaral, preto ho nezaujímali ani boh Baal; pohanovia z Mekky zvykli obetovať mesačnému Alahovi aj iným modlám napr. *Ammanasovi* v krajine *Chaulán*; také náboženstvo praktizovali po generácie; potom prišiel Mohamed a vyzýval Kurajšovcov v Mekke, aby uctievali iba Alaha; Mohamed mal teraz vlastnú verziu Alaha, ktorú pohanskí Arabi považovali za nejasnú; karhal ich za obety iným božstvám okrem svojej verzie Alaha; ale Kurajšovci v Mekke boli tolerantní a nechali Mohameda kázať, čo chcel; problémy nastali, až keď sa začal zasahovať do ich hlavného zdroja príjmov, púť k početným bohom; obyvatelia Mekky mali dokonca na prítiahnutie kresťanských a židovských turistov obrazy Abraháma, Ježiša a Márie; počas Mohamedovho života mala Mekka dokonca kolóniu abesínskych kresťanov; takže púť bola pre Mekku veľkým zdrojom príjmov; spočiatku napriek Mohamedovým výpadom nechceli pohanovia potýčkami kaziť svoj prekvitajúci obchod; Mohameda nasledovali predovšetkým mladí muži, synovia a mladší bratia popredných obchodníkov; Mohamed okrem niekoľkých drobných nepríjemností od *Kurajšovcov* nemal veľkú ujmu; Mohamedov strýko Abu Talib a jeho ochrana ochraňovali Mohameda pred osobnými útokmi; hlavným dôvodom skutočného odporu voči Mohamedovi bola jeho požiadavka štedrosti, ktorá by znížila zisky mekkských obchodníkov; pokiaľ išlo o pohanov neboli voči Mohamedovi nejako osobitne nepriateľský až do okamihu, kým nenapadol ich modly, predovšetkým Allat, jednu z Alahových dcér

Alaha - aram. ܐܠܗܐ/Alaha; aramejský boh nebies; pozri *bohovia nebies*

-v súvislosti s heslom *Alah v histórii*: Aramejci obývali Sýriu okolo 1300pr.Kr. a uctievali niekoľko božstiev, medzi nimi boli najdôležitejší *Hadad*, boh nebies Alaha a bohyňa *Atargatis*

www v súvislosti s heslom Božie meno: aramejské slovo pre *Boha* v jazyku sýrskych kresťanov je *Elah* alebo Alaha; arabské abrahámske náboženstvá, vrátane kresťanov a Židov používajú slovo *Alah* vo význame Boh; arabskí kresťania dodnes nemajú iné slovo pre Boha ako Alah; aj arabskí kresťania pochádzajúci z Malty, ktorých populácia je takmer rímskokatolícka, používajú pre Boha slovo Alla; arabskí kresťania používajú termíny Alah al-'ab (الله الأب) – „Boh Otec“, Alah al-ibn (الله الابن) – „Boh Syn“ a výraz Boh ar-RUH al-Quds (الله الروح القدس) – „Boh Duch Svätý“

alanety - staršie označenie *parafínov*, nachádzajúcich sa v rope a rastlinných tukoch

www: historický termín pre *alkany*

alanto - www: historický termín pre *kamenec*

Alanto

Alba - keltský názov *Škótska*; pôvodne celej *Veľkej Británie*; pozri *Albion*

alba - z lat. biely, biela

-v užšom význame *liturgický odev* v podobe dlhej bielej košele prepásanej *cingulom*; používaná dodnes; pozri *ornát*, *kasula/casula*, *dalmatika*

1. dlhé biele plátené liturgické rúcho vyvinuté z rímskej tuniky, siahajúce po členky

2. biely odev v ranej cirkvi, ktorý nosili 8 dní novokrstenci

3. taftový odev s vyšívanými rukávmi, ktorý nosili nemeckí cisári počas korunovácie

4. v literatúre a hudbe *provensálska* ľúbostná pieseň o rannom lúčení sa od milý; synonymum *aubade*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Alb>

B. E. Murillo: Izidor zo Sevilly (1655)

Alba Longa/Albalonga - lat.; v talianskych písomnostiach tiež *Albumy Longa*, *Albalonga*

-predchodca *Ríma*; podľa tradície založená 1152pr.Kr. gréckym mytologickým hrdinom *Askaniom*, synom *Aenea*; centrum *Latia*; vykopávky odhalili pohrebisko, ktoré sa datuje do 10.st.pr.Kr. a poskytuje cenný dôkaz o prosperujúcu latinskej kultúre; Alba Longa zničená okolo poloviny 7.st.pr.Kr. Rimanmi; vojna medzi obyvateľmi Alba Longa a Rimanmi, ktorým vtedy vládol Tullus Hostilius, mala charakter občianskej vojny, lebo Rimania boli potomkami Albansov; v legende o Romulovi a Removi, zakladateľoch Ríma sa hovorí, že pochádzali z dynastie Alba Longa; Albalonga bola zničená, nikdy nebola obnovená a je obyvatelia sa presťahovali do Ríma, kde im cisári prideliť istú lokalitu; k histórii vojny medzi Rímom a Albalongou sa vzťahuje obraz *Prísaha Horátiovcov* od J. L. Davida (1784); pozostatky mesta stále existujú; pozri *Romma quadrata*; *Horátiovc*, *Curiovc*

http://it.wikipedia.org/wiki/Alba_Longa

https://www.google.sk/search?q=Albalonga&espv=210&es_sm=93&tbn=isch&source=iu&imgil=B7hhTdKB4ilXXM%253A%253Bhttps%253A%252F%252Fencrypted-tbn1.gstatic.com%252Fimages%253Fq%253Dtbn%253AAND9GcRVbjt3C9hoVkkHQXZ9lY2Kj55JrO9C1PNTDM2vah6rDHUzf72rbQ%253B300%253B166%253BPcCkRcPIMgRpSM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.borghitalia.it%25252Fpg.base.php%25253Fid%2525253D5%25252526lang%2525253Den%25252526cod_borgo%2525253D158&sa=X&ei=DafZUoDEBe

[WVYQOY7YFw&ved=0CF0Q9QEwBw&biw=1858&bih=958#facrc=&imgdii=&imgrc=13Tx606KP7dWoM%253A%3BztlqCEkGJTWIM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.historyfiles.co.uk%252Fimages%252FEurope%252FRomans%252FAlbaLonga_Ruins01_full.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.historyfiles.co.uk%252FKingListsEurope%252FItalyRome.htm%3B525%3B330](http://www.historyfiles.co.uk/images/Europe/Romans/AlbaLonga_Ruins01_full.jpg)

Scheggia: Pokorenie Alba Longa Tullus Hostiliom (1430)

Scheggia: Pokorenie Alba Longa Tullus Hostiliom (detail, 1430)

sv. **Albán** - prvý mučeník *Anglicka*; hoci bol *pohanom* počas prenasledovania kresťanov ukryl v svojom dome kňaza *Amphibalusa*; kňaz urobil naňho taký veľký dojem, že Albán potom, čo dostal potrebné inštrukcie, sa sám stal kresťanom; keď sa rímsky prokurátor dozvedel, že sa kňaz skrýva v Albánovom dome, poslal svojich vojakov, aby ho zajali; Albán si vymenil svoje šaty s hosťom a vysal sa do rúk Rimanov namiesto neho; prokurátor zúril, keď zistil, že kňaz ušiel a za trest žiadal Albána, aby vzýval rímskych bohov; Albán odmietol a priznal, že i on je kresťan; prokurátor dal Albána zbičovať a potom rozkázal, aby ho sťali; cestou na popravisko vojak, ktorý mal byť katom, sa tiež obrátil na kresťanstvo; *Beda Ctihodný* datuje túto udalosť do čias panovania cisára Diokleciána (r. 305), moderní bádatelia predpokladajú dobu panovania Septima Severa (r. 209) alebo Décia; prvá zmienka o uctievaní Albána sa našla v 5.st. v „Živote sv. Germána z Auxere“, ktorý navštívil Albánovu svätyňu počas svojej výpravy proti pelagianizmu v Británii; podľa jednej hypotézy z mena Albán je odvodený názov *Albion*; pozri *kresťanskí svätci*, *Žaltár zo St. Alban*

Matthew Paris: Herakleios dáva s'at' hlavu sv. Albána (Život sv. Albána, 13.st.)

Matthew Paris: Martýrium sv. Albána (Život sv. Albána, 13.st.)

Sv. Albán, kresťanský mučeník (Žaltár zo St. Albans, 12.st.)

albanega - v španielskej architektúre zakrivená trojuholníková časť lemovania *združeného oblúka* - afiz

Albanega

Albani Francesco - (†1660); taliansky barokový maliar 17.st.; pozri *talianski barokoví maliari*

<http://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Albane>

F. Albani: Zvestovanie (1.pol. 17.st.)

F. Albani: Tanec amorov (1620-1630)

F. Albani: Merkúr a Apolo (1623-1625)

F. Albani: Krst Krista (1630-1635)

F. Albani: Únos Európy (1639)

F. Albani: Apolón a Dafné (1615-1620)

F. Albani: Venušina toaleta (1620)

F. Albani: Putto rozbíja nástroje Minervy (17.st.)

Albánie - pozri *Illyria*; *Balkán*

albarello/albarella - *perzská, maurská* valcová nádoba z *majoliky*, tvarom napodobňujúca *bambus*, ornamentálne zdobená okolo *kartuše*; neskoršie užívaná v *lekárni*ctve

www: v *lekárni*ctve hlinená nádoba *majolikového* typu na liečivú masť a suché drogy; tento typ farmaceutického pohára má svoj pôvod na *Strednom východe* v časoch *islamskej* expanzie; do *Talianska* ich priniesli hispánsko-maurskí obchodníci (pozri *Mauri*); najprv boli *albarella* vyrábané vo *Florencii* 15.st.; v *Taliansku* za vyrábali od pol. 15.st. do 18.st. a aj neskôr; za základe perzských vzorov sú zvyčajne valcovitého tvaru s mierne *konkávnym* pásom, v rozmedzí 10-40cm na výšku; nádoby slúžili na dekoratívne aj funkčné účely v tradičných *lekárňach* a reprezentovali postavenie, bohatstvo a vkus majiteľa; nádoby boli všeobecne uzatvorené kusom *pergamenu* alebo kože previazanej kusom povrazu; majolika sa nikde lepšie neprezentovala ako v renesančných *arbarellách*; typickou výzdobou boli kvetinové motívy na bielom pozadí, prepracovanejšie motívy ako sú cherubín alebo kňaz sa objavovali na *kartuši* – štítku popisujúcom obsah pohára; špecifické štýly výzdoby mala *Florenca*, *Benátky*, *Gerace* a *Palermo* na *Sicílii*

[https://www.google.sk/search?q=albarello&espv=2&biw=1833&bih=995&tbm=isch&imgil=8BZNfnhvp96rM%253A%253BRmei0gJOVH-zhM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fen.wikipedia.org%25252Fwiki%25252FAlbarell&source=iu&pf=m&fir=8BZNfnhvp96rM%253A%25252CRmei0gJOVH-zhM%252C_&usg=_1nhpmo1RcPZGTe5536Sogo6OVpk%3D&ved=0CEEQyjc&ei=Zk5TVNaZEs3paNPcgcAJ#facrc=&imgdii=&imgcr=8BZNfnhvp96rM%253A%253BRmei0gJOVH-zhM%253Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwiki%252Fcommons%252F7%252F78%252FBlue and white faience albarello with designs derived from Kufic script T oscane 2nd half 15th century.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fen.wikipedia.org%252Fwiki%252FAlbarell%3B1772%3B2942](https://www.google.sk/search?q=albarello&espv=2&biw=1833&bih=995&tbm=isch&imgil=8BZNfnhvp96rM%253A%253BRmei0gJOVH-zhM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fen.wikipedia.org%25252Fwiki%25252FAlbarell&source=iu&pf=m&fir=8BZNfnhvp96rM%253A%25252CRmei0gJOVH-zhM%252C_&usg=_1nhpmo1RcPZGTe5536Sogo6OVpk%3D&ved=0CEEQyjc&ei=Zk5TVNaZEs3paNPcgcAJ#facrc=&imgdii=&imgcr=8BZNfnhvp96rM%253A%253BRmei0gJOVH-zhM%253Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwiki%252Fcommons%252F7%252F78%252FBlue%20and%20white%20faience%20albarello%20with%20designs%20derived%20from%20Kufic%20script%20oscane%202nd%20half%2015th%20century.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fen.wikipedia.org%252Fwiki%252FAlbarell%3B1772%3B2942)

Albarelo (modrobiela fajansa s kúficým dekórom, Toskánsko, 2. pol. 15. st.)
Albarelo (fajansa s hlavou Turka, 1555)

Albarelo s motívom Tritóna (majolika z Castel Durante, Taliansko, 1550-1555)
Albarelo (benátska majolika, 1560)

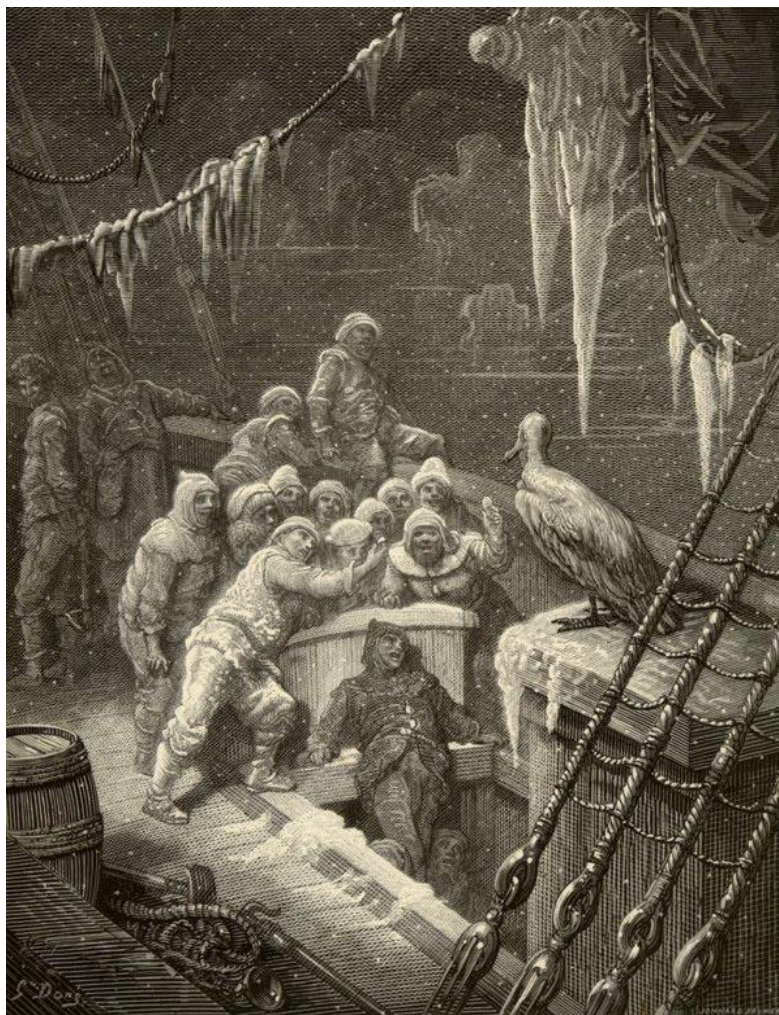

Albarelo s motívom mongolských textílií (Ilkhanidské obdobie, koniec 13.st.)
Albarelo s perzským motívom spievajúcich vtákov (Sýria, 14.st.)

J. Bourdichon: Kozma a Damian (1503-1508)

albatros - v súvislosti s heslom *Rým starého námorníka*: symbolika albatrosa ako nositeľa zlých správ, je jedným z príkladov, akým spôsobom Námorník obohatil naše kolektívne svedomie; pozri *vták*

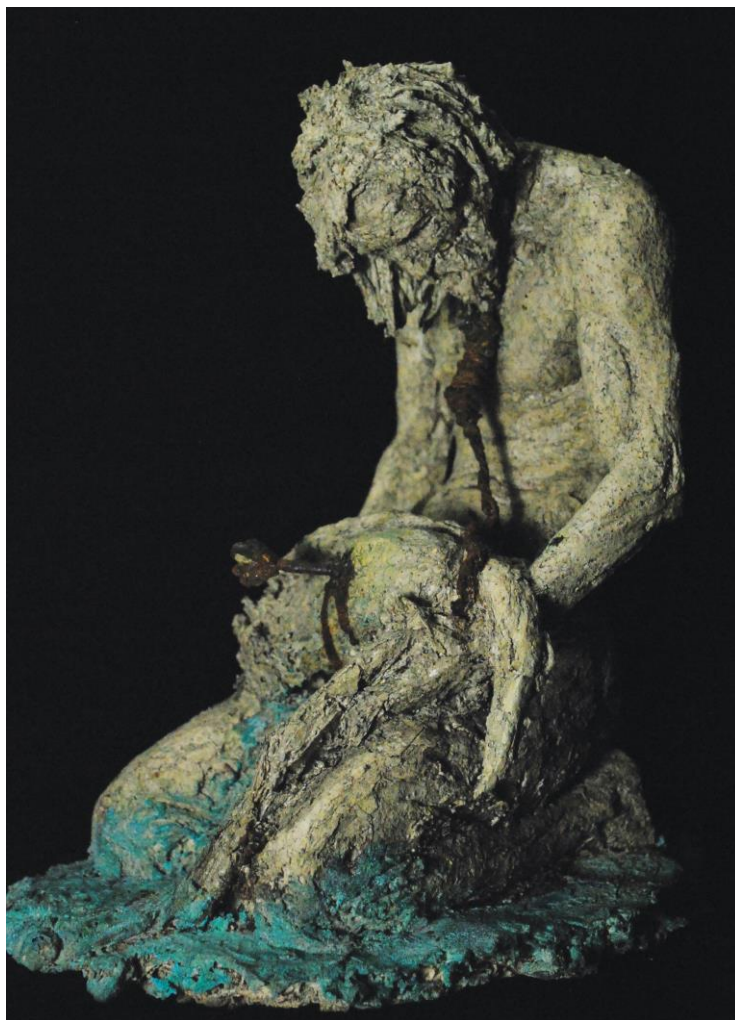
G. Doré: Albatros (drevoryt, ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“ od Samuela Taylora Coleridga, 1.časť, 1876)

G. Doré: Strieľal som na albatrosa (drevoryt, ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“ od Samuela Taylora Coleridga, 1.časť, 1876)

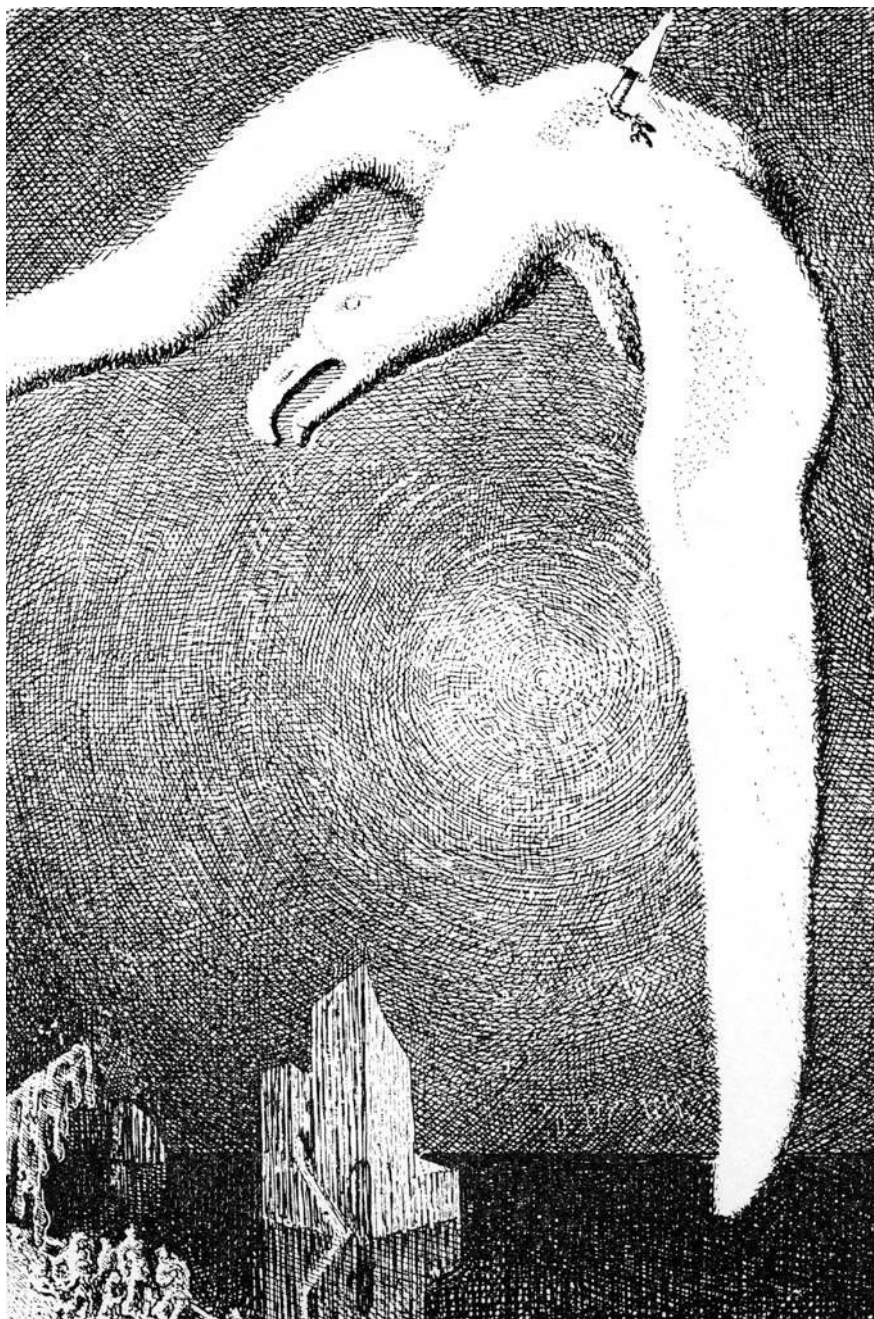
G. Doré: Pozeral som sa na vodné hady (drevoryt, ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“ od Samuela Taylora Coleridga, 4.časť, 1876)

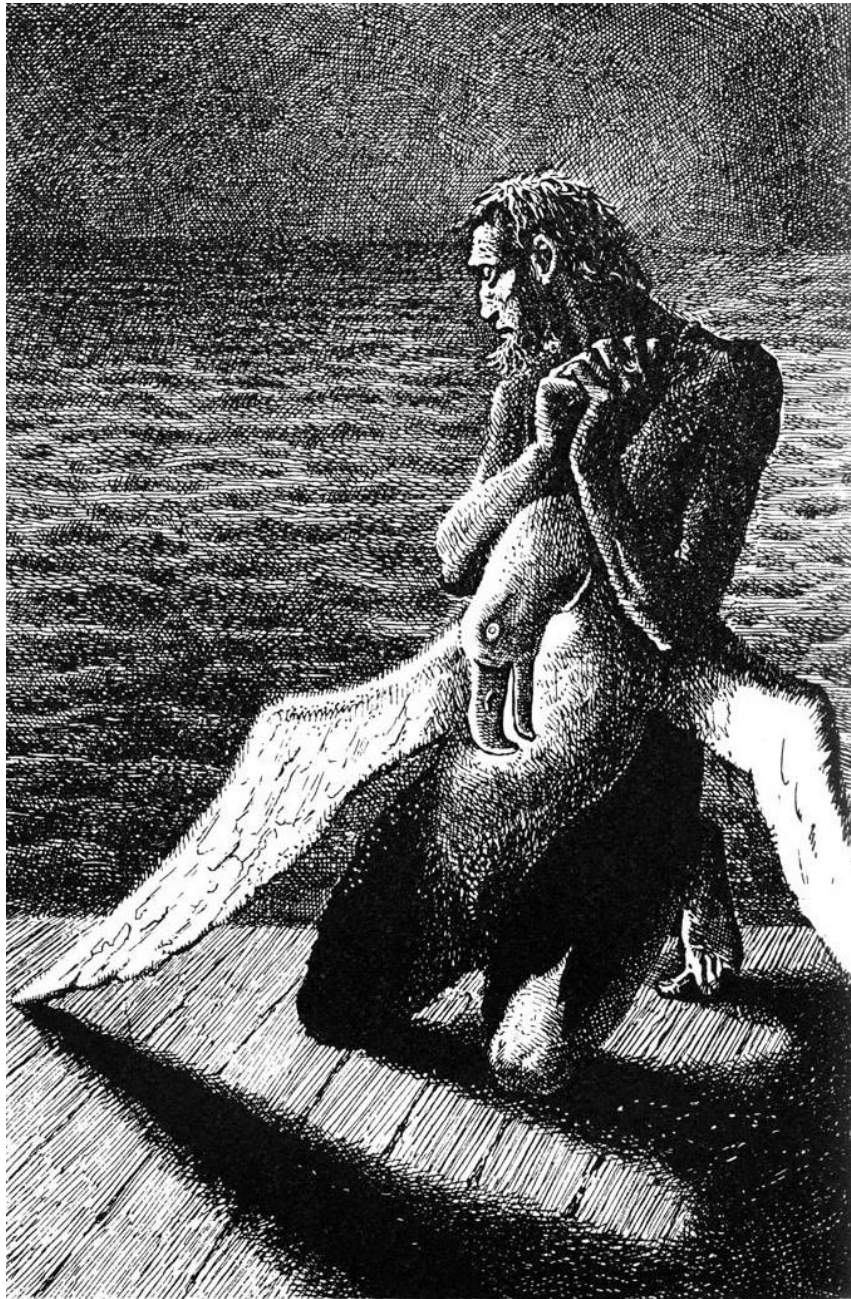
E. Shepherd: Starý námorník s mŕtvym albatrosom na krku (bozetto k básni Rým o starom námorníkovi)

Autor neuvedený: Starý námorník s mŕtvym albatrosom na krku (Wachet, Anglicko)

M. Peake: Mŕtvy albatros (ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“, 1949)

M. Peake: Námorník a mŕtvy albatros (ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“, 1949)

Alberich - v *germánskej mytológii* je Alberich kráľ jedného druhu *elfov* alebo škriatkov (*Niebelungov*), ktorí zodpovedajú severským elfom *Andwari*; prvá časť Alb - znamená „škriatok“ alebo „duch zeme“; druhá časť pochádza z germánskeho -rik – „princ, kráľ“; v stredovekom epose „Pieseň o Niebelungoch“ (13.st.) Alberich stráži poklad Niebelungov; za pomoci čarovnej prilby *Tarnhelm*, ktorú mu vyrobil brat *Mimi* dokáže stať sa neviditeľným; hrdina *Siegfried* (v škandinávskych ságach Sigurd) mu čarovnú prilbu ukradne a dostane sa k pokladu Niebelungov; v „Saga of Huon de Bordeaux“ vystupuje Alberich pod menom Auberon a v Sága o Artušovi ako Oberon; navyše pod menom Ortnit sa objavuje v nemeckom epose „Sage von Ortnit“ (13.st.); objavuje sa aj v Próze Edda (pozri *Snorriho Edda*); R. Wagner v opernom cykle *Prsteň Niebelungov* urobil Albericha tyranským kráľom, ktorý chce ovládnuť nielen svoj kmeň ale celý svet; pozri *škriatkovia (mytológia)*, *škriatok*

<http://walkurepedia.wikia.com/wiki/Alberich>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Rhinemaidens>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Alberich>

A. Rackham: Alberich snaží dosiahnuť Dcéry Rýna (ilustrácia k Prsteňu Niebelungov, 1910)

A. Rackham: Alberich kradne zlato (1910)

A. Rackham: Alberich (1910)

A. Rackham: Alberich hovorí s Hagenom (1911)

Ar. Rackham: Alberich a Mime sa hádajú nad Fafnerovým mŕtvym telom (ilustrácia k Prsteňu Niebelungov, 1911)

Alberichovo prekliatie - vo Wagnerovom „*Prsteni Niebelungov*“ kliatba, ktorú vyslovil kráľ elfov Niebelungov Alberich potom, čo bol bohom Wotanom prinútený vzdať sa magického prsteňa; vykoval ho na Alberichov príkaz jeho brat Mime zo *Zlata Rýna* a mal Alberichovi zabezpečiť vládu nad Niebelungami i nad svetom; prekliatie stihalo každého, kto vlastnil magický prsteň; ak prsteň nedostal pôvodný vlastník, stihlo ho nešťastie; ak sa dostal do Rýna k Rýnskym pannám, prekliatie sa zrušilo; kráľ škriatkov *Alberich* ukradol zlatý poklad *Rhinegold*, ale pripravili ho o nej hlavný boh *Wotan* spolu so svojím pomocníkom polohobom *Loge*; museli ním odškodniť obrov *Fafnera* a *Fasolta* za to, že nedostanú sľúbenú odmenu za stavbu hradu *Valhala*, bohyňu *Freyu*; prvou obeťou prekliatia sa stal Fasolt, zabitý svojím bratom; Wotan sa snažil vrátiť prsteň Rýnskym pannám, ale stalo sa tak až vtedy, keď jeho dcéra Valkýra *Brunhilde* vrátila prsteň Rýnskym pannám pred svojím upálením na hranici svojho mŕtveho milenca *Siegfrieda*; podobne *Andvariho* kliatba

http://walkurepedia.wikia.com/wiki/Alberich%27s_Curse

Albert Francisco - (narodenia a úmrtia dátum neznáme); španielsky realista maliar a sochár; pôvodom z mesta Pinoso (provincia Alicante , Valencia, Španielsko); počas španielskej občianskej vojny sa pripojil k niekoľkým španielskym umelcom a intelektuálom, ktorí sa presťahovali do Mexika a začlenili tu do umeleckého prostredia; pôvodne sa živil predajom reprodukcie obrazov slávnych klasických obrazov maliarov, ako Velázquez, Goya a Tizian

<http://www.snipview.com/q/Spanish%20painters%20by%20region>

F. Albert: - (20.st.)

Albert Joseph - (†1886); nemecký fotograf a vynálezca, dvorný fotograf bavorskej kráľovskej rodiny; vynálezca farebnej svetlotlače zo sklenej dosky; techniku predstavil na fotografickej výstave v Hamburgu pod názvom albertotypie; Albert inšpiroval Friedricha Wilhelma Hackländera k jeho románovej postave Wilbert; pozri *nemeckí fotografi*

www v súvislosti s heslom J. Albert: ústup daguerotypie v 60. rokoch 19. st. a zavedenie tzv. mokrého procesu vo fotografii sledoval veľmi pozorne aj Čech Jakub Husník; pri nespočetných pokusoch našiel pomocníka v táborskej lekární, Swarzovi; r. 1863 prišiel s prvým dvojtónovými fotografiami; postupne vylepšil svoj vynález, takže bol schopný docieľiť tisíc odtlačkov; v rovnakej obe s rovnakým problémom zaoberal mníchovský dvorný fotograf Joseph Albert; po zverejnení Husníkových prác v prílohe časopisu Photographische Mitteilungen na seba odozva nedala dlho čakať a v januári 1869 podpísal Husník s Albertom zmluvu o prenechaní želatínovej fotolitografie k ľubovoľnému použitiu za päťpercentný zisk, získaný predajom fotografií tlačených Husníkovým spôsobom; Husník súhlasil, lebo vybavenie jeho tlačiarne nemohlo konkurovať tlačiarňi J. Alberta; zmluva však na dlhší čas zabránila spoznať pravého vynálezcu, pretože sa Husník zaviazal zachovať o vynáleze mlčanie; vo svete sa preto hovorilo iba o *albertotypii*; neskôr sa Husníkova metóda sa stala známou pod názvom *modrotlač*

Albert Trapani - (†1306/1307); Albert Sicílsky, Albert degli Abbati; sicílsky svätec; narodil sa v Trapani, kde v mladom veku vstúpil do karmelitánskeho kláštora a bol neskôr prevezený do domu karmelitánov pri Messine; bol činný ako potulný mních kazateľ v Sicílii; prelomenie obliehania Messiny je pripočítané jemu; v r. 1301 bolo mesto obkľúčené vojvodcom Róbertom Kalábrijským; v reakcii na prosby o pomoc v núdzi Albert slávil omšu; keď skončil, tri lode naložené obilím prelomili blokádu a zachránili mesto pred hladom; potom Róbert ukončil blokádu; Albert sa stal patrónom mesta Trapani; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Albert_of_Trapani

<http://www.meditationsfromcarmel.com/content/saint-albert-trapani>

<https://www.google.sk/search?q=Albert+Trapani&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=dZOfVYvgGYncUYHPseAL&ved=0CD4QsAQ#imgrc=WVla6hXTlNLDuM%3A>

J. de Ribera: Sv. Albert (Trapani?) priviazaný ku stromu (rudka, 1626)

sv. **Albert Veľký** - (†1280); Oxfordský slovník svätcov: dominikánsky mních a biskup; jeho študentom bol *Tomáš Akvinský*; jeho priekopnícke *scholastické* spisy boli síce nesystematické, ale nakoľko sa zaujímal aj o prírodné vedy a napísal 38 zväzkov zahŕňujúcich astronómiu, chémiu, geografiu, fyziológiu a predovšetkým teológiu, je nazývaný univerzálnym *učiteľom cirkvi*; *Dante* ho uvádza ako jedného z milovníkov múdrosti; pápežom Piom XI. vyhlásený za *patróna* študentov prírodných vied; pozri *kresťanskí svätci*

T. da Moderna: Sv. Albert Veľký (freska, Treviso, región Benátky)

Alberti Gasparo -

G. Alberti podľa G. Clovia: Sv. Juraj a drak (1577)

Alberti Leon Bastista - (†1472); taliansky renesančný maliar, sochár, architekt, teoretik a básnik; popri *Leonardovi da Vinci* jedna z najvýznamnejších osobností talianskej *renesancie*; ovplyvnil talianskych a severských umelcov 15.-16.st.; formuloval zákon vnútornej podstaty umeleckého diela pozostávajúcej z harmonických častí, ktoré nemožno pridávať, resp. odoberať bez toho, aby sa nenarušila jednota celku (pozri *eurytmia*); zaslúžil sa o povznesenie statusu *umelca* z pozície stredovekého *remeselníka* na úroveň *humanitného* mysliteľa; podľa *Vitruvia* zosystemizoval poznatky zo štúdia antických stavieb (pozri *antické umenie*) a ako prvý nakreslil stĺpové slohy antickej architektúry (pozri *stĺpový poriadok*); pozri *kompozícia*; *proporcie* (Baleka); *kvadrátúrne maliarstvo*; pozri *talianski maliari*, *talianski sochári*, *talianski architekti*

https://www.google.sk/search?q=Alberti+Leon+Battista+Degli&espv=2&biw=1833&bih=995&tbm=isch&imgil=S2sue9ZA_UFPEM%253A%253B5wLVHjAFLwIsGM%253Bhttp%25253A%25

252F%25252Fbrunelleschi.imss.fi.it%25252Fitinerari%25252Fimmagine%25252Fimg5171.html&source=iu&pf=m&fir=S2sue9ZA_UFPEM%253A%252C5wLVHjAFLwIsGM%252C_&usg=_JtinDVk7SDYzNBYYBkkvMkPU5PqI%3D&ved=0CG0Qyjc&ei=DUtRVN6_JuP7ygOHs4L4DQ#facrc=&imgdii=&imgrc=S2sue9ZA_UFPEM%253A%3B5wLVHjAFLwIsGM%3Bhttp%253A%252F%252Fvitruvio.imss.fi.it%252Ffoto%252Fisd%252Fmb%252Fmb5150_800.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fbrunelleschi.imss.fi.it%252Fitinerari%252Fimmagine%252Fimg5171.html%3B600%3B800

L. B. Alberti: Kostol Santa Maria Novella vo Florencii

Albertina (vo Viedni) - budova Albertina bola postavená na jednom z posledných úsekov opevnenia Viedne augustiánskeho *bastiónu* (pozri *Ringstrassezei*); pôvodne bola budovou Stavebného úradu, ktorá bola postavená v 2. pol. 17.st.; r. 1744 zrekonštruovaná a stala sa palácom grófa Silva-Tarouca; preto tiež známa ako Palais Tarouca; budovu neskôr vlastnil Albert Saxen-Teschen, ktorý z nej urobil svoju *rezidenciu* a preniesol do nej z Bruselu, kde pôsobil ako guvernér habsburgského Holandska, svoju zbierku grafiky a tým založil r.1768 viedenskú grafickú zbierku; Saxen-Teschenova rezidencia bola rozšírená a odvtedy susedila priamo s habsburgovskou rezidenciou, Hofburgom; zbierka Saxten-Teschenovým grafik bola rozšírená za jeho nástupcu vojvodu Alberta z dynastie janovského *dóžu* Giacoma Durazza, rakúskeho veľvyslanca v Benátkach; r. 1920 spojená s Rakúskou národnou knižnicou; Albertina dnes obsahuje 40 tisíc kresieb od 15.st. do súčasnosti (osobitne 145 kresieb A. Dürera) a cez milión *grafických listov*; pozri *múzeum*

Beliana: grafická zbierka vo Viedni v rovnomennom paláci, založená 1769; jej základ tvoria rozsiahle zbierky rytín a malieb, ktoré zhromaždil na Bratislavskom hrade knieža Albert Kazimír počas svojho pôsobenia v Bratislave; po jeho odchodu odvezené do Viedne; obsahuje bohatý výber obrazov od 14.st. po súčasnosť (najväčšiu zbierku A. Dürera a P. P. Rubensa na svete), reprezentatívny výber rakúskeho výtvarného umenia

www: zbierky tvorí približne 50 tis. kresieb, leptov a akvarelov a viac ako 1,5 mil. rytín; katalóg uvádza 43 kresieb Raffaella, 145 A. Dürera, 70 H. Rembrandta van Rijn, 150 prác E. Schieleho, diela Leonarda da Vinciho, Michelangela, P. P. Rubensa, H. Boscha, P. Bruegla, P. Cézanna, P. Picassa, H. Matissa, G. Klimta, O. Kokoschku; začiatkom roku 1919 budova galérie i jej zbierky prešli z majetku Habsburgovcov do vlastníctva Rakúskej republiky; r.1945 Albertina zasiahnutá bombardovaním, r.1998 komplexne zrekonštruovaná a otvorená verejnosti

<http://es.wikipedia.org/wiki/Albertina>

Albertina vo Viedni

Albertinelli Mariotto - (†1515); taliansky maliar vrcholnej renesancie, maliar *florentskej školy*, úzko spojený s Fra Bartolomeom; ovplyvnil *Raffaela*; pozri *talianski maliari renesanční*

http://en.wikipedia.org/wiki/Mariotto_Albertinelli

http://es.wikipedia.org/wiki/Mariotto_Albertinelli

M. Albertinelli: Zvestovanie (15.st.)

Albertinum (v Drážďanoch) - galéria múzeum moderného umenia pomenované po kráľovi Albertovi Saskom; Albertinum bolo postavené v rokoch 1884 a 1887 na mieste bývalej zbrojnice z rokov 1559 a 1563; pôvodné miesto bolo pre účely galérie rozšírené; pozri *odliatok*

Albertinum v Drážďanoch

albertotypia - *svetlotlač*; zastaraný názov podľa nem. fotografa *J. Alberta*, ktorý ju vynášiel; zdokonalená G. Fischerom; pozri *fotografické techniky*